

LATVIJAS REPUBLIKA
VALMIERAS NOVADA PAŠVALDĪBAS DOME

Nodokļu maksātāja reģistrācijas kods 90000043403, Lāčplēša iela 2, Valmiera, Valmieras novads, LV-4201
Tālrunis 64207120, e-pasts: pasts@valmierasnovads.lv, www.valmierasnovads.lv

L Ē M U M S
Valmierā

2023.gada 30.martā

Nr.111
(protokols Nr.5, 2.§)

**Par 10.01.2023. būvatļaujas
Nr.BIS-BV-4.1-2023-204 par apbedīšanas
pakalpojumu kompleksa – krematorijas
“Mazkaritēni”, Kocēnu pagastā, Valmieras
novadā būvniecību apstrīdēšanu**

Adresāts (iesniedzējs)

/Vārds, Uzvārds/, adrese: /Adrese/

Iesniedzēju prasījums

Valmieras novada pašvaldībā (turpmāk – Pašvaldība) saņemts */Vārds, Uzvārds/* (turpmāk – Iesniedzēja) 09.02.2023. iesniegums (Pašvaldībā 10.02.2023. reģistrēts ar Nr.4.1.8.3/23/1321; turpmāk – Iesniegums) par apbedīšanas pakalpojumu kompleksa – krematorijas “Mazkaritēni”, Kocēnu pagastā, Valmieras novadā (turpmāk – Krematorija) būvniecības ieceri, kurā apstrīdēta Pašvaldības iestādes “Valmieras novada Būvvalde” (turpmāk – Būvvalde) 10.01.2023. izsniegtā būvatļauja Nr.BIS-BV-4.1-2023-204 (turpmāk – Būvatļauja), lūgts atcelt un atzīt par prettiesisku izsniegto būvatļauju, apturēt tās darbību un izsniegt Iesniedzējai visu būvniecības ieceres dokumentāciju.

Procesa dalībnieku viedokļi un argumenti

Iesniedzējas ieskatā Būvatļauja izsniegta nepamatoti, tāpēc to apstrīd, lūdz apturēt Būvatļaujas darbību, atcelt un atzīt to par prettiesisku.

Iesniedzēja uzskata, ka Krematorijas būvniecības iecere nav nepieciešama, jo Valmieras novadā jau ir viena krematorija, kas spēj nodrošināt nepieciešamās kremācijas Valmieras novada iedzīvotājiem. Otrās krematorijas būvniecība konkurences un ierobežota pieprasījuma rezultātā radītu pakalpojuma sadārdzinājumu, padarot šos pakalpojumus nepieejamus iedzīvotājiem. Krematorijas radītais piesārņojums rada papildu riskus, kas nav izvērtēti, izsniedzot Būvatļauju. Esošās krematorijas un plānotās Krematorijas iespējamais piesārņojums ir jāvērtē summāri, skatoties jau esošās krematorijas piesārņojuma emisiju limitus un apmērus. Iesniedzēja pauž bažas par nepatīkamas smakas un cieto vielu emisiju, kas summāri no abām krematorijām būtiski ietekmēs vidi un apkārt dzīvojošo, vai to, kas regulāri brauc garām, dzīves kvalitāti.

Tādējādi Iesniedzēja uzskata, ka iecerei bija jāveic publiskā apspriešana, ņemot vērā iespējamo vides piesārņojumu un tā ietekmi uz Valmieras novada iedzīvotājiem. Būvniecības informācijas sistēmā (turpmāk – BIS) ievietotā informācija par ieceri nav pietiekoša, lai izsniegtu būvatļauju. No objekta vizualizācijas nav secināma paredzamā objekta atrašanās vieta, iebraucamie ceļi un cita informācija, kas nepieciešama, lai būvniecības ieceri saskaņotu minimālā sastāvā. Vienlaikus Iesniedzēja lūdz izsniegt visu būvniecības ieceres dokumentāciju.

Objektam nav un nebūs pieejami atbilstoši piebraucamie ceļi, tāpēc pirms būvatļaujas izsniegšanas bija jāveic pētījums par satiksmes plūsmas palielinājumu uz satiksmes drošību konkrētā vietā.

Paredzamais objekts ir vizuāli nepievilcīgs un neiederas apkārtnē, krasi kontrastē ar novada teritorijā esošo apbūvi, krāsa krasi kontrastē ar apkārtesošo fonu un būtu jāmaina.

Iesniegumā paustas bažas par vides prasību ievērošanu attiecībā uz koku saglabāšanu un jaunu stādīšanu, izteikti pieņēmumi, ka projektēšanas nosacījumos nav ietvertas prasības koku stādīšanai. Projektēšanas nosacījumos bija jāparedz, ka būvniecības iecere realizējama tādā veidā, lai nodrošinātu CO2 neitralitāti, iestādot kokus, lietderīgu enerģijas izmantošanu vai citus risinājumus. Pausts viedoklis par būvniecības ieceres neatbilstību Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2022-2038.gadam, jo vairāku krematoriju atrašanās vienā vietā nekādā veidā neradot pievilcīgu dzīves vidi un telpu.

Faktu konstatējums

Skatot jautājumu, Pašvaldība konstatē:

1. Pašvaldība ir nekustamā īpašuma "Mazkaritēni", Kocēnu pagastā, Valmieras novadā, kadastra Nr.9664 009 0077, kas reģistrēts Kocēnu pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr.426, Īpašniece.
2. Būvvalde 20.12.2022. ir reģistrējusi būvniecības lietu Nr.BIS-BL-595633-8731 objekta Apbedīšanas pakalpojumu kompleksa – krematorijas "Mazkaritēni", Kocēnu pagastā, Valmieras novadā būvniecībai, kuras ietvaros 10.01.2023. ir pieņemts lēmums par ieceres akceptu un izdota Būvatļauja. Būvniecības iecere plānota minētā nekustamā īpašuma zemes vienības daļā ar kadastra apzīmējumu 9664 009 0077 8001, platība 1.0690 ha (turpmāk – Zemesgabals).
3. Izskatot iesniedzējas iesniegumu daļā par būvniecības dokumentācijas izsniegšanu, Pašvaldība 27.02.2023. vēstulē Nr.4.1.8.3/23/1813 "Par atbildes sniegšanu daļā" sniegusi atbildi par lūgumu izsniegt būvniecības ieceres dokumentāciju, aicinot ar to iepazīties uz vietas Būvvaldē.
4. Saistībā ar Būvatļaujas apstrīdēšanu Pašvaldība norāda, ka saskaņā ar Būvniecības likuma (turpmāk – BL) 1.panta 1.punktu būvatļauja ir administratīvais akts ar nosacījumiem būvniecības ieceres realizācijai dabā. Būvatļauja ir būvvaldes izsniegts administratīvais akts būvdarbu uzsākšanai pēc tajā ietverto nosacījumu izpildes (projektēšanai un būvdarbiem), kas nodrošinās būvniecības procesa turpināšanu, savukārt neizpilde – pārtraukšanu vai apturēšanu. Tādējādi būvatļauja ir uzskatāma par administratīvo aktu ar nosacījumiem Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 68. panta izpratnē.
5. Saskaņā ar BL 14.panta deviņo daļu būvatļauju var apstrīdēt vai pārsūdzēt APL noteiktajā kārtībā mēneša laikā no tās spēkā stāšanās dienas. Pašvaldība konstatē, ka saskaņā ar BIS pieejamo informāciju Būvatļauja stājusies spēkā 12.01.2023., bija apstrīdama līdz 13.02.2023., apstrīdēšanas iesniegums saņemts Pašvaldībā 10.02.2023., līdz ar to iesniegts, ievērojot apstrīdēšanas termiņu.
6. Atbilstoši APL 76.panta pirmajai daļai administratīvo aktu var apstrīdēt adresāts, trešā persona, šā likuma 29.pantā minētais tiesību subjekts, kā arī privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses attiecīgais administratīvais akts ierobežo un kura administratīvajā procesā nav bijusi pieaicināta kā trešā persona.
7. Lai pēc būtības varētu skatīt lūgumu, ir jāpārbauda iesniedzējas tiesības apstrīdēt Būvatļauju.
8. No lietas faktiskajiem apstākļiem neizriet, ka iesniedzējai APL 28.panta kārtībā būtu piešķirts trešās personas statuss. Līdz ar to Pašvaldībai ir jāvērtē, vai iesniedzēja ir atzīstama par privātpersonu, kuras tiesības vai tiesiskās intereses Būvatļauja ierobežo.
9. Kā rāda līdzšinējā prakse, t.sk. tiesu prakse, jebkuras personas tiesības apstrīdēt būvatļauju tiek vērtētas: 1) caur t.s. kaimiņa tiesībām (lai aizsargātu savu īpašumu, arī savas tiesības dzīvot labvēlīgā vidē blakus plānotajam objektam); 2) caur vides tiesībām (lai aizsargātu sabiedrības intereses ar vidi saistītos jautājumos).
10. Jēdziens „kaimiņš” būvniecības tiesiskajās attiecībās ir piemērojams nevis sadzīviskā, bet gan juridiskā nozīmē, kura saturs piepildāms, caur faktiskajiem apstākļiem konstatējot esošā vai iespējamā aizskāruma būtiskumu. Tiesības uz īpašumu tādējādi ir piemērojamas paplašināti,

- par kaimiņu atzīstot ne tikai tādu personu, kuras īpašums robežojas ar ietekmes objektu, bet arī personu, kura pastāvīgi vai ilgstoši uzturas objekta ietekmes zonā.¹
11. No iepriekš minētā izriet – lai atzītu lesniedzējas subjektīvās publiskās tiesības apstrīdēt Būvatļauju, vienlaicīgi ir jākonstatē šādu priekšnoteikumu iestāšanās: 1) lesniedzēja ir uzskatāma par kaimiņu, proti, viņai pieder nekustamais īpašums, kas atrodas blakus Zemesgabalam vai plānotās būvniecības ietekmes zonā; 2) ar būvniecību tiek nodarīts konkrēts lesniedzējas tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Ja kaut viens no priekšnoteikumiem neiestājas, nav iespējams runāt par subjektīvajām publiskajām tiesībām apstrīdēt Būvatļauju.
 12. Pašvaldība konstatē, ka lesniedzēja nedzīvo Zemesgabala, kurā plānota Krematorijas būvniecība, tuvumā, līdz ar to nav konstatējams lesniedzējas kaimiņu tiesību aizskārums tvērums.
 13. Pašvaldības ieskatā lesniedzēja vēlas aizsargāt ne tikai savas, bet arī citu personu aizskartās tiesības vides tiesību jomā. Šādas lesniedzējas tiesības izriet no Vides aizsardzības likuma 8.panta, bet ar nosacījumu, ka konkrētais jautājums ir attiecināms uz vides tiesībām.
 14. Latvijā vides aizsardzības jomā ir paredzēts ļoti plašs regulējums, kas aicina iesaistīties sabiedrību. Tiesiskais pamats sabiedrības tiesībām vērsties ar pieteikumu tiesā vides aizsardzības interešu nodrošināšanas nolūkā paredzēts Vides aizsardzības likuma 9.pantā. Atbilstoši šajā pantā ietvertajām normām sabiedrībai ir tiesības vērsties tiesā vides jautājumos gadījumos, kad tiek aizskartas sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju, piedalīties vidi ietekmējošu lēmumu pieņemšanā vai kad ir nepieciešamība novērst vides normatīvo aktu pārkāpumu vai iespējamo kaitējumu videi. Likumdevējs tādējādi ir akcentējis sabiedrībai svarīgu un sensitīvu jomu, kurā nepieciešama pastiprināta tiesiskā aizsardzība. Savukārt jēdziens „vide” minēto normu izpratnē neietver tikai dabas elementus – tas ir plašs, dažādus elementus ietilpinošs un attīstībā esošs jēdziens.²
 15. No tiesu praksē gūtajām atziņām secināms, ka būvniecības tiesiskajās attiecībās vides tiesības un no tām izrietošās procesuālās tiesības ir piemērojamas lietās, kurās galvenais izvērtējums attiecas uz būvniecības ietekmes uz vidi (šaurākā nozīmē) būtiskumu – proti, kur jautājumi par, piemēram, ietekmi uz dabu vai cilvēka veselību ir iesniegtā pieteikuma pamatā, un kuru izvērtējums nosaka lietas iznākumu. Būvatļauja parasti ir administratīvais akts ar dubultu ietekmi, proti, atļauja būvēt bieži skar ne tikai šīs atļaujas adresātu, bet arī citu personu tiesības vai tiesiskās intereses. Gan administratīvā akta adresāta, gan trešo personu tiesiskās intereses ir vienlīdz nozīmīgas un aizsargājamas. Tādējādi iestādes un tiesas kompetencē ir samērot šīs intereses un nepieļaut nepamatotu aizskārums kādai no tām. Publiska apspriešana jānodrošina, ja būvniecība būtiski ietekmē vides stāvokli, iedzīvotāju sadzīves apstākļus vai nekustamā īpašuma vērtību. „Būtiskumu” nosaka, izvērtējot nodarītā vai prognozējamā kaitējuma seku neatgriezeniskumu (jeb ilglaicīgumu, kādā kaitējumu var novērst) un apmēru.³
 16. Vides aizsardzības likuma 9.panta trešā daļa paredz APL 31.panta otrajā daļā noteikto izņēmumu attiecībā uz personām, kas var iesniegt pieteikumu, bet Vides aizsardzības likuma 1.panta 17.punkts iezīmē iespējamus vides jautājumus, sakarā ar kuriem var iesniegt pieteikumu. Kritērijs šāda pieteikuma pieļaujamībai ir tas, vai vides tiesību aizskārums vai apdraudējums ir īsts, nozīmīgs un nopietns.⁴
 17. Uzskatāms, ka pieteikums iesniegts vides interesēs arī gadījumā, ja pieteikumā tiesai, tieši neatsaucoties uz Vides aizsardzības likuma 9.panta trešo daļu, norādīts gan uz sabiedrības tiesību uz līdzdalību pārkāpumiem, gan uz vides aizsardzības pārkāpumiem.⁵
 18. Likums arī neparedz nekādus sabiedrības pārstāvjiem izvirzāmus papildu kritērijus, atbilstība kuriem būtu jāpārbauda, ja sabiedrības pārstāvji vērsas tiesā ar prasījumu novērst vides normatīvo aktu pārkāpumu vai kaitējumu (kaitējuma draudus) videi. Senāts ir norādījis, ka ir jāpiesargās Vides aizsardzības likuma 9.panta trešajā daļā ietverta *actio popularis* (pieteikumu sabiedrības interešu aizstāvībai) iespēju attiecināt uz lietām, kurās atsauce uz vides aizsardzību

¹ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 22.06.2006. spriedums lietā Nr.SKA-255/2006.

² Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-255/2006 (A42044404) 14.2.1.punkts, 2018.gada 23.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-989/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0423.SKA098918.5.L) 9.punkts.

³ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 22.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-255/2006.

⁴ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2019.gada 17.decembra spriedums lietā Nr.SKA-1/2019.

⁵ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2020.gada 10.jūlija spriedums lietā Nr.SKA-317/2020.

ir maznozīmīga, formāla, kurās pieteikumā minētie apstākļi neuzrāda vērā ņemamu vides apdraudējuma risku. Pretējā gadījumā neierobežotas pieteikuma iesniegšanas iespējas pavērtos arī triviālos gadījumos, kuros nepastāv nopietnas bažas par kaitējumu videi.⁶

19. Ievērojot, ka vides tiesību jautājumos ir veidojusies tiesu prakse, kas pieļauj ikvienai personai iesniegt pieteikumu vides interešu aizsardzības nolūkā, Pašvaldība secina, ka ierosinātā Krematorijas būvniecība ir tāda objekta būvniecība, kura potenciāli var radīt būtisku ietekmi smakas, trokšņa, gaisa piesārņojuma CO2 un cieta emisiju veidā, kas kā vides aizskārums ir viens no tiem aspektiem, kas varētu tikt vērtēts būvniecības tiesiskajās attiecībās. Līdz ar to Pašvaldība atzīst, ka lesniedzējai ir tiesības apstrīdēt Būvatļauju.
20. APL 62.pants noteic administratīvā procesa dalībnieku uzskausīšanu. APL 62.panta pirmā daļa noteic, ka, lemjot par tāda administratīvā akta izdošanu, kurš varētu būt nelabvēlīgs adresātam, iestāde noskaidro un izvērtē adresāta viedokli un argumentus šajā lietā.
21. Pašvaldība ar 02.03.2023. vēstuli Nr.4.1.8.3/23/1921 "Par administratīvā akta izdošanas termiņa pagarinājumu" pagarinājusi administratīvā akta izdošanas termiņu līdz 06.04.2023. un uzaicinājusi lesniedzēju piedalīties Pašvaldības domes Tautsaimniecības, vides un attīstības lietu komitejas 16.03.2023. sēdē, lai izteiktu savu viedokli un argumentus izskatāmajā lietā.
22. Vienlaikus ar 02.03.2023. vēstuli Nr.4.1.8.3/23/1922 "Uzaicinājums uz Valmieras novada pašvaldības domes komitejas sēdi" Būvatļaujas adresāts ir uzaicināts izteikt savu viedokli un argumentus izskatāmajā lietā.
23. Uzaicinātās personas uz Tautsaimniecības, vides un attīstības lietu komitejas 16.03.2023. sēdi neieradās, tādējādi neizmantojot doto iespēju būt uzskausītām. Līdz ar to Pašvaldība pieņems lēmumu, balstoties uz lietā esošajiem materiāliem.

Lēmuma pamatojums

24. Atbilstoši BL 15.panta pirmajai daļai būvatļauju izdod, ja: būvniecības iecere atbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam, lokālplānojumam (ja tāds ir izstrādāts) un detālplānojumam (ja tas nepieciešams saskaņā ar normatīvajiem aktiem); būvniecības iecere ir saskaņota ar zemes gabala īpašnieku un būves īpašnieku gadījumā, kad būvniecība paredzēta esošā būvē, vai zemes gabala īpašnieks ir informēts gadījumā, kad to prasa normatīvie akti; atbilstoši būvniecību regulējošu normatīvo aktu prasībām ir izstrādāts būvprojekts.
25. Tātad būvatļauja ir lēmums, kas nostiprina tās saņēmēja jeb adresāta tiesības būvēt noteikto būvniecību, kā arī dod tiesības ikvienai personai vērsties iestādē un vēlāk tiesā ar lūgumu par būvatļaujas tiesiskuma kontroli. Taču, iedziļinoties būvatļaujas saturā, jāsecina, ka būvatļaujai ir divas daļas ar atšķirīgām tiesiskām sekām un ietekmi uz trešajām personām. Savā sākotnējā izpausmē būvatļauja dod tiesības uzsākt pilna būvprojekta izstrādi. Tās adresāts uzzina, kādus tehniskos noteikumus un saskaņojumus nepieciešams saņemt, kādus tehniskos un arhitektoniskos norādījumus jāievēro, kādi priekšdarbi jāveic, lai drīkstētu ievest būvtehniku un strādniekus, utt. Līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka būvatļauja spēkā ir tikai daļēji, jo ļauj izstrādāt pilno būvprojektu, taču neļauj uzsākt būvdarbus.⁷
26. Saskaņā ar BL 16.panta pirmo daļu pēc būvatļaujas saņemšanas tiek uzsākta būvatļaujas nosacījumu izpilde, nodrošinot būvprojekta izstrādi vispārīgajos un speciālajos būvnoteikumos noteiktajā apjomā, kā arī ievērojot vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā, lokālplānojumā un detālplānojumā (ja tas nepieciešams saskaņā ar normatīvajiem aktiem) ietvertos teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus.
27. Šobrīd Būvvaldē ir iesniegts būvprojekts minimālā sastāvā – nepieciešamais grafisko un teksta dokumentu kopums, kas ataino būves pamatideju (būves apjoms, novietojums, būves lietošanas veids) un ir pamats būvatļaujas izdošanai (Ministru kabineta 19.08.2014. noteikumu Nr.500 "Vispārīgie būvnoteikumi" 2.12.apakšpunkts).

⁶ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013.gada 30.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-972/2013 (A420488213) 5.punkts, 2016.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-824/2016 (A420241114) 11.punkts, 2016.gada 12.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-1172/2016 (A420241014) 10.punkts, 2018.gada 10.maija lēmuma lietā Nr. SKA-175/2018 (A420214314, ECLI:LV:AT:2018:0510.A420214314.3.S) 8.punkts).

⁷ Lešinska A. Būvatļaujas pārbuve: Jurista Vārds, 14.01.2015. Pieejams: https://m.juristavards.lv/eseja/265915-buvatlaujas-parbuve/#_ftn6.

28. Izpildot būvatļaujas nosacījumus, tiek ievēroti arī valsts institūciju vai kompetento pārbaudes iestāžu lēmumos ietvertie norādījumi, tostarp, nodrošināts, ka būvniecības iecere tiek realizēta, ievērojot vides normatīvu prasības.
29. Tiesības uzsākt būvdarbus būvatļaujas adresāts iegūst tikai tad, kad būvvalde būvatļaujā ir veikusi atzīmes par projektēšanas nosacījumu un būvdarbu nosacījumu izpildi.
30. Secināms, ka Iesniedzēja vēlas panākt sev labvēlīga administratīvā akta izdošanu – lai Pašvaldībā tiktu pieņemts Būvatļaujas adresātam negatīvs administratīvais akts par būvniecības ieceres akcepta atcelšanu un Būvatļaujas atcelšanu.
31. Saskaņā ar Pašvaldības 01.07.2021. saistošo noteikumu Nr.1 “Valmieras novada pašvaldības nolikums” (turpmāk – Pašvaldības nolikums) 134.punktu pašvaldības iestāžu izdotos administratīvos aktus vai faktisko rīcību iesniedzējs var apstrīdēt APL noteiktajā kārtībā Pašvaldības domē (turpmāk – Dome), ja likums neparedz citu apstrīdēšanas kārtību. Atbilstoši Pašvaldības nolikuma 137.punktam lēmumu par faktisko rīcību un lēmumu par apstrīdēto administratīvo aktu, pamatojoties uz lietas atkārtotas izskatīšanas rezultātiem, Domes priekšsēdētājs un Dome pieņem saskaņā ar APL noteikumiem.
32. Būvvalde saskaņā ar tās nolikuma⁸ 1.3.apakšpunktu atrodas Pašvaldības izpilddirektora pārraudzībā. Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 7.panta piektajai daļai pārraudzība nozīmē augstākas iestādes vai amatpersonas tiesības pārbaudīt zemākas iestādes vai amatpersonas lēmuma tiesiskumu un atcelt prettiesisku lēmumu, kā arī prettiesiskas bezdarbības gadījumā dot rīkojumu pieņemt lēmumu. Attiecīgi Pašvaldība, izvērtējot tās rīcībā esošo informāciju, ir tiesīga dot rīkojumu pārraudzībā esošai iestādei pieņemt lēmumu tikai tādā gadījumā, ja tiek konstatēts iestādes prettiesisks lēmums vai iestādes prettiesiska bezdarbība un iestādes lēmuma pieņemšana izriet no normatīvo aktu nosacījumiem.
33. Saskaņā ar APL 80.panta pirmo daļu administratīvā akta apstrīdēšana aptur tā darbību no dienas, kad iesniegums saņemts iestādē. Līdz ar to Iesniedzēja lūgums apturēt Būvatļaujas darbību atsevišķi nav izlemjams – apstrīdēta administratīvā akta darbības apturēšana izriet no likuma.
34. Saskaņā ar APL 81.panta pirmo daļu augstākā iestāde izskata lietu vēlreiz pēc būtības kopumā vai tajā daļā, uz kuru attiecas Iesniedzēja iebildumi, pieņemot lēmumu par apstrīdēto administratīvo aktu, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 7.pantā noteikto valsts pārvaldes padotības formu.
35. Atbilstoši BL 15.panta pirmajai daļai būvatļauju izdod, ja: 1) būvniecības iecere atbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam, lokālpilnojumam (ja tāds ir izstrādāts) un detālpilnojumam (ja tas nepieciešams saskaņā ar normatīvajiem aktiem), izņemot gadījumus, kad būvniecības iecere attiecas uz nacionālo interešu objektu; 2) būvniecības iecere ir saskaņota ar zemes gabala īpašnieku un būves īpašnieku gadījumā, kad būvniecība paredzēta esošā būvē, vai zemes gabala īpašnieks ir informēts gadījumā, kad to prasa normatīvie akti; 3) atbilstoši būvniecības jomas normatīvo aktu prasībām ir izstrādāts būvprojekts. Savukārt BL 15.panta trešā daļa nosaka gadījumus, kad būvatļauju neizdod: 1) būvniecības iecere neatbilst kādam no šā panta pirmās daļas nosacījumiem vai citām normatīvo aktu prasībām, ievērojot šā likuma 12.panta 3.¹ daļā noteikto kompetenci būvniecības principa un tehnisko prasību jomā; 2) nav veikts paredzētās būvniecības sākotnējais izvērtējums vai ietekmes uz vidi novērtējums gadījumā, kad to nosaka normatīvie akti.
36. Tātad Pašvaldībai jāvērtē, vai Būvvalde, lemjot par Būvatļaujas izsniegšanu, ir vērtējusi minētās prasības.
37. Krematorijas būvniecība plānota zemes gabalā, kurā saskaņā ar Kocēnu novada teritorijas plānojumu 2014.-2025.gadam un Kocēnu novada pašvaldības saistošajiem noteikumiem Nr.32/2013 “Kocēnu novada teritorijas plānojums 2014.-2025.gadam, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un grafiskā daļa”, kas apstiprināti ar Kocēnu novada pašvaldības domes 13.11.2013. lēmumu Nr.6(1§), ir noteikta funkcionālā zona Kapsētu teritorijas (DA2), kas ietver kapsētas un ar tām saistīto apbūvi. Ņemot vērā, ka sākotnēji krematorija nodrošina atvadīšanās jeb sēru ceremonijas norisi, kam seko miruša cilvēka ķermeņa apbedīšana – kremēšana, gan mirušā ķermeņa apglabāšana kapsētā, gan tā sadedzināšana krematorijā ir uzskatāma par apbedīšanu. Secināms, ka krematorijai un tās

⁸ Valmieras novada Būvvaldes nolikums pieejams:
file:///C:/Users/Lietotajs/Downloads/180_lem_piel_Buvvalde_NOLIKUMS%20(3).pdf.

celtniecībai ir tāds pats mērķis kā kapsētām – tās nodrošina miruša cilvēka cieņpilnu apbedīšanu. Līdz ar to krematorija pēc tā izmantošanas veida ietilpst ar kapsētu saistīto apbūvi tvērumā, tādējādi tās būvniecību konkrētajā vietā pieļauj teritorijas plānojumā noteiktais funkcionālais zonējums – atļautais izmantošanas veids pieļauj kapsētu (ietverot kapliču, krematoriju, kolumbāriju un ar tiem funkcionāli līdzīgu būvju) izvietojumu.

38. Saistībā ar zemes gabala īpašnieka saskaņojumu būvniecības iecerei Pašvaldība konstatē, ka Pašvaldības domes 30.12.2021. lēmumā Nr.572 (protokols Nr.18, 6.§) "Par apbūves tiesības piešķiršanu uz neapbūvēta zemes gabala daļu nekustamajā īpašumā "Mazkaritēni", Kocēnu pagasts, Valmieras novads" tika nolemts izsolīt apbūves tiesību uz Pašvaldībai piederošā nekustamā īpašuma "Mazkaritēni", Kocēnu pagasts, Valmieras novads, zemes vienības daļu (kadastra apzīmējums 9664 009 0077 8001), 1,0690 ha platībā. Lēmums pieņemts, cita starpā pamatojoties uz Pašvaldības domes 29.10.2020. lēmumu Nr.320 (protokols Nr.21, 8.§) "Par apbūves tiesību piešķiršanu", kurā Pašvaldības dome konceptuāli piekritusi, ka uz daļu no Nekustamā īpašuma tiek nodibināta apbūves tiesība ar mērķi – apbedīšanas pakalpojumu kompleksa un krematorijas būvniecībai. Līdz ar to Krematorijas būvniecības pieļaujamība konkrētajā vietā tikusi vērtēta Pašvaldības līmenī jau sākotnēji, pirms konkrētas būvniecības ieceres iesniegšanas Būvvaldē. Attiecīgi arī starp Pašvaldību un SIA Vidzemes krematorija 07.04.2022. noslēgtais apbūves tiesību līgums Nr.06.618/7.4.4/22/22 satur nepieciešamo piekrišanu Krematorijas būvniecībai Zemesgabalā.
39. Attiecībā uz būvprojekta izstrādi jāņem vērā, ka saskaņā ar Ministru kabineta 02.09.2014. noteikumu Nr.529 "Ēku būvnoteikumi" (turpmāk – ĒBN) 7.³punktu (gadījumos, kas nav minēti šo noteikumu 7., 7.¹ un 7.²punktā), ierosinot būvniecību, izstrādā būvprojektu minimālā sastāvā un saņem būvatļauju. Līdz ar to BL 15.panta pirmās daļas 3.punktā noteiktais pienākums izstrādāt būvprojektu ir saprotams kā būvprojekts *minimālā sastāvā*, kas ir nepieciešamais grafisko un teksta dokumentu kopums, kas ataino būves pamatideju (būves apjoms, novietojums, būves lietošanas veids) un ir pamats būvatļaujas izdošanai (definīcija noteikta Ministru kabineta 19.08.2014. noteikumu Nr.500 "Vispārīgie būvnoteikumi" 2.12.apakšpunktā).
40. Secīgi Būvvaldei bija jāpārlicinās, vai konkrētajā gadījumā normatīvie akti neparedz veikt ietekmes uz vidi novērtējumu. Minētās prasības nosaka likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", kura 3.²pantā uzskaitīti gadījumi, kādos nepieciešams ietekmes sākotnējais izvērtējums (procedūra, kas šajā likumā noteiktajā kārtībā veicama paredzētajai darbībai, kurai var būt būtiska ietekme uz vidi, lai izvērtētu šīs darbības īstenošanas iespējamās nelabvēlīgās ietekmes būtiskumu un lemtu par ietekmes novērtējuma piemērošanu – likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 1.panta 2.¹punkts). Izvērtējot minēto, Pašvaldība secina, ka likumdevējs nav uzlicis par pienākumu krematoriju būvniecībai veikt ietekmes uz vidi novērtējumu. Saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 2.pielikumu sākotnējais ietekmes izvērtējums nepieciešams kapsētu ierīkošanai, bet ne ar kapsētām saistītām būvēm un krematorijām.
41. Saskaņā ar BL 15.panta trešo daļu būvatļauju neizdod, ja nav ievēroti jau aprakstītie BL 15.panta pirmajā daļā izvirzītie nosacījumi vai citas normatīvajos aktos noteiktās prasības, ievērojot Būvvaldei noteikto kompetenci pārbaudīt un kontrolēt šāda būvniecības principa un tehnisko prasību ievērošanu – arhitektoniskās kvalitātes princips, ciktāl tas attiecas uz būves iekļaušanos ainavā un pilsētvidē; pašvaldības teritorijas plānojumā, lokālplānojumā (ja tāds ir izstrādāts) un detālplānojumā (ja tas nepieciešams saskaņā ar normatīvajiem aktiem) noteiktās prasības; normatīvajos aktos noteiktās būves novietojuma prasības (BL 12.panta trešā prim daļa).
42. Saistībā ar Iesniedzējas bažām par būvniecības ieceres vizuālo nepievilcību un neiederēšanos apkārtnē Pašvaldība norāda, ka šādi apsvērumi ir subjektīvi un vērtējami kritiski, ņemot vērā Krematorijas atrašanās vietu – Kocēnu kapsētas tuvumu no vienas puses un apvedceļu – no otras. Krematorijas arhitektoniskais/vizuālais risinājums neietekmē pilsētvides ainavu, ņemot vērā, ka plānotā Krematorijas ēka atrodas ārpus Valmieras pilsētas teritorijas un tā atklāti neeksponējas, jo to aizsedz meža masīvs, pret galveno autoceļu – maģistrālo pilsētas ielu – Rīgas ielu Valmieras centra virzienā. Tāpat arī viedoklis par būvniecības ieceres neatbilstību Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2022-2038.gadam, ka vairāku krematoriju atrašanās vienā vietā nekādā veidā neradot pievilcīgu dzīves vidi un telpu, Pašvaldības ieskatā nav arguments, kas varētu būt iemesls būvniecības ieceres noraidīšanai. Jāņem vērā, ka Būvvalde, akceptējot ieceri, nav saskatījusi šķēršļus būvniecības ieceres realizācijai tās sākotnējo arhitektonisko risinājumu vai vizuālā noformējuma dēļ. Tāpat Krematorija nav plānota tieši blakus esošajai krematorijai (tās adrese – "Krematorija", Kocēnu pagastā, Valmieras

- novadā), bet atradīsies otrpus Kocēnu kapsētas teritorijai ar fasādi pret apvedceļu. Esošo un plānoto krematoriju telpiski nošķir un atdala Kocēnu kapsētas koku masīvs. Ņemot vērā, ka lesniedzējas dzīves vieta nav blakus vai neatrodas tuvu plānotajai Krematorijai, Krematorijas arhitektoniskie risinājumi un vizuālais iespaids Pašvaldības ieskatā uz lesniedzēju nevar atstāt būtisku ietekmi.
43. Tāpat Pašvaldībai nav pamata mākslīgi radīt kāda pakalpojuma monopolu un brīvā tirgus apstākļos likt šķēršļus godīgai konkurencei. Brīva konkurence ir atbalstāma un ir sabiedrības interesēs. Normatīvie akti neparedz ierobežojumus krematoriju kā būvju ierobežojumam vienas pilsētas ietvaros. Turklāt Valmieras novada ilgtermiņa attīstības stratēģijā⁹ ekonomisko izaugsmi veicinoša vide, nacionāli un starptautiski konkurētspējīgas uzņēmējdarbības attīstība ir noteikta kā ilgtermiņa prioritāte. Līdz ar ko jaunas krematorijas būvniecība no konkurences viedokļa vērtējama pozitīvi un Pašvaldības ieskatā atstās labvēlīgu iespaidu uz pakalpojuma pieejamību, ņemot vērā, ka šobrīd visā valstī ir tikai divas krematorijas – viena Rīgā un viena Valmieras novadā.
44. Pašvaldība norāda, ka saskaņā ar Pašvaldības 22.08.2022. izdotajiem Tehniskajiem noteikumiem projekta “Apbedīšanas pakalpojumu komplekss un krematorija” izbūvei Nr.4.1.8.3/22/6677 noteikta prasība būvprojekta ietvaros, piesaistot ainavu arhitektu, izstrādāt teritorijas apstādījumu plānu, lai nodrošinātu plānotā objekta iekļaušanos ainavas telpā un nodrošinātu tā augstvērtīgu estētisko un ētisko uztveri, kā arī, lai radītu savrupu telpu, nodrošinot krematorijas apmeklētājiem emocionālo komfortu. Tāpat ietverta prasība gadījumā, ja būvprojekta īstenošanas dēļ nepieciešama kāda koka nociršana, pirms projektēšanas nosacījumu izpildes par koku ciršanu ārpus meža zemēm saņemt Pašvaldības Koku novērtēšanas komisijas rakstisku atļauju. Savukārt piekļūvi objektam noteikts projektēt no esošā ceļa, bet transportlīdzekļu stāvvietas un teritorijas labiekārtojumu veikt ar meliorācijas aizsardzības sistēmas izbūvi. Līdz ar ko Pašvaldība secina, ka ir izvirzīti pietiekami nosacījumi, lai būvniecības ieceri realizētu, ievērojot normatīvo aktu, tostarp, vides aizsardzības jomā, prasības.
45. Saskaņā ar BL 14.panta piekto daļu, ja blakus dzīvojamai vai publiskai apbūvei ir ierosināta tāda objekta būvniecība, kurš var radīt būtisku ietekmi (smaku, troksni, vibrāciju vai cita veida piesārņojumu), bet kuram nav piemērots ietekmes uz vidi novērtējums, būvvalde nodrošina būvniecības ieceres publisku apspriešanu un tikai pēc tam pieņem lēmumu par ierosinātā objekta būvniecības ieceri. Pašvaldība saistošajos noteikumos var paredzēt arī citus gadījumus, kad rīkojama būvniecības ieceres publiska apspriešana. Publisku apspriešanu nerīko, ja teritorijai, kurā paredzēta būve, ir spēkā esošs detālplānojums. Publiskas apspriešanas rezultātus var izmantot, lai ietvertu būvatļaujā papildu nosacījumus, kas attiecas uz iepriekš minēto būves ietekmi uz vidi. Ja būvatļauja izdota, pārkāpjot šīs daļas noteikumus, augstāka iestāde vai tiesa, izlemjot jautājumu par apstrīdētās vai pārsūdzētās būvatļaujas tiesiskumu, izvērtē, vai pārkāpums ir tik būtisks, ka būvatļauja atceļama, un it īpaši pārbauda to, vai nav pārkāptas sabiedrības līdzdalības tiesības lēmumu pieņemšanā.
46. Ievērojot minēto, Būvvalde ir institūcija, kas lemj par publiskās apspriešanas nepieciešamību būvniecības iecerei. Krematorijas būvniecības Skaidrojošajā aprakstā iekļauts kremācijas iekārtas apraksts, kurā norādīts, ka smaku emisija paredzēta tikai no kremācijas krāsns. Operatoram jānodrošina iekārtu darbība atbilstoši tehnoloģiskajam aprakstam, lai krematorijas darbība neradītu vidi un cilvēkus negatīvi ietekmējošas smakas. Operatoram jānodrošina atkārtota dūmgāzu pēcsadedzināšana. Kompleksa ekspluatācijas gaitā neveidosies trokšņu piesātinātība apkārtējā teritorijā. Minētā iekārta nav uzskatāma par būtisku trokšņa avotu un nerada par 40dB lielāku troksni. Iekārta uzstādīta ēkas iekštelpās. Pelnu savākšana, atdzesēšana, sasmalcināšana un ievietošana urnā notiek turpat krāsns kompleksā, nodrošinot to, ka personāla darba vidē nenotiek darbības ar atklātiem pelniem. Pelnu apstrādes ierīces (kremulatori) ir aprīkotas ar putekļu (cieto daļiņu) nosūkšanas ierīci (putekļusūcēja tipu). Nosūkšana darbojas automātiski, atbilstoši krematora darbības ciklam. Tā atvieglo tīrības uzturēšanu ierīces iekšienē, kā arī nodrošina putekļu emisijas nenonākšanu vidē. Reģistrētu dūmošanu novērš krāsns automātika (paaugstina sekundārā un terciārā gaisa vērtības, samazina vilkmi u.c. ar degšanas režīma regulēšanu saistītus procesus). Pēc degšanas procesa beigām dūmgāzes tiek novirzītas atkārtotai sadedzināšanai. Lai samazinātu emisiju gaisā, tiek

⁹ Pieejama: https://www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2021/11/Valmiera_IAS_1RED.pdf.

veikta dūmgāzu pēcsadedzināšana (pēc pēdējās gaisa padeves), tās novadot sekundārajā degšanas kamerā un atkārtoti sadedzinot.

47. Pašvaldības ieskatā kremācijas iekārtā paredzētie pasākumi trokšņa, smaku un emisiju gaisā samazināšanā saskaņā ar tās tehnoloģisko aprakstu ir pietiekami, lai novērstu būtisku ietekmi uz vidi. Vienlaikus Pašvaldība konstatē, ka ietekmi uz vidi radītu plānotās kremācijas iekārtas sadedzināšanas apjoms, kas ir ekvivalents citai nerealizētai būvniecības iecerei Valmieras pilsētā, kuras ietvaros saskaņā ar Valsts vides dienesta izsniegto ietekmes uz vidi sākotnējo izvērtējumu pieņemts lēmums nepieņemot pieteiktajai darbībai ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru. Tāpat arī ietekme uz gaisa kvalitāti vērtēta kā nenozīmīga un nevar radīt gaisa kvalitātes normas pārsniegumus.
48. Vienlaikus Pašvaldība vēš uzmanību, ka plānotās Krematorijas darbībā patērētā jauda ir salīdzinoši neliela – 440KW. Saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 3.² panta pirmās daļas 4.punktu sākotnējais ietekmes izvērtējums nepieciešams vairākām līdzīgām paredzētajām darbībām, kuras ietekmē vienu un to pašu teritoriju un kuru izmaiņu rezultātā summāri tiks sasniegtas šā likuma 1. vai 2.pielikumā minētās robežvērtības. Ņemot vērā, ka minētajos pielikumos mazākā robežvērtība ir 5 megavati, kā arī krematoriju vai krematorijām līdzīgas būves nav minētas (skatīt arī 40.punktu), Pašvaldība secina, ka Krematorijas radītā ietekme uz vidi ir salīdzinoši neliela.
49. Pašvaldība konstatē, ka blakus Zemesgabalam neatrodas dzīvojama vai publiska apbūve – tuvākā apbūve atrodas aptuveni 350m attālumā, kas atrodas uz rietumu pusi no plānotās Krematorijas, otrpus ceļam. Vērā ņemams arī apstāklis, ka valdošie vēji Latvijā pūš no dienvidu un rietumu puses, kas nozīmē, ka valdošie vēji Krematorijas radītos izmešus gaisā pūtīs prom no tuvākās esošās apbūves, un izmeši izkļiedēsies virs blakus esošā meža masīva, kas atrodas plānotās Krematorijas ziemeļu un austrumu pusē. Līdz ar to Pašvaldība secina, ka Krematorijas būvniecība nav tāda darbība, kurai būtu nepieciešams piemērot ietekmes uz vidi novērtējamu. Būvvaldei konkrētajā gadījumā nebija pamata rīkot būvniecības ieceres publisko apspriešanu.
50. Papildus tam, Pašvaldība konstatē, ka Būvatļaujā projektēšanas nosacījumos atbilstoši ĒBN 54.1.3.apakšpunktam iekļauta prasība saņemt saskaņojumu no Valsts Vides dienesta. Līdz ar ko Valsts Vides dienests kā kontrolējošā institūcija normatīvo aktu vides aizsardzības jomā būs tiesīga iejaukties būvniecības procesā šaubu gadījumā par vides jautājumu prasību ievērošanu. Minētais nodrošinās vides jautājuma aspekta pienācīgu izvērtēšanu konkrētajā gadījumā, nepieļaujot neattaisnojamu kaitējumu videi.
51. Izvērtējot minētos aspektus, Pašvaldība ir guvusi pārliecību, ka Būvatļaujas izdošanā nav konstatējami normatīvo aktu pārkāpumi, tā izdota tiesiski un tās atcelšanai nav pamata.

Lēmums

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz APL 81.panta otrās daļas 1.punktu, Pašvaldības nolikuma 134.punktu, Tautsaimniecības, vides un attīstības komitejas 16.03.2023. atzinumu,

Pašvaldības dome, balsojot: ar 15 balsīm "Par" (Andris Klepers, Edgars Grandāns, Edvīns Straume, Guna Ķibere, Guntars Štrombergs, Jānis Baiks, Jānis Dainis, Jānis Upenieks, Kaspars Kļaviņš, Mareks Bērziņš, Marika Grūsle, Reinis Muižnieks, Ričards Gailums, Toms Upners, Uldis Jansons), "Pret" – nav, "Atturas" – nav, nolemj:

atstāt Valmieras novada Būvvaldes 10.01.2023. būvatļauju Nr.BIS-BV-4.1-2023-204 "Par apbedīšanas pakalpojumu kompleksa – krematorijas "Mazkaritēni", Kocēnu pagastā, Valmieras novadā, būvniecību" negrozītu, jo nelabvēlīga administratīvā akta izdošanai nav pamata.

Atsevišķs piemēroto tiesību normu uzskaitījums

1. Administratīvā procesa likuma 28., 29.pants, 31.panta otrā daļa, 62.panta pirmā daļa, 68.pants, 76.panta pirmā daļa; 80.panta pirmā daļa; 81.panta pirmā daļa un otrās daļas 1.punkts;
2. Būvniecības likuma 1.panta 1.punkts, 12.panta trešā prim daļa, 14.panta piektā un devītā daļa; 15.panta pirmā un trešā daļa; 16.panta pirmā daļa;
3. Likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 3.²pants, 1. un 2.pielikums;
4. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 7.panta piektā daļa;

5. Vides aizsardzības likuma 1.panta 17.punkts, 9.panta trešā daļa;
6. Ministru kabineta 19.08.2014. noteikumu Nr.500 "Vispārīgie būvnoteikumi" 2.12.apakšpunkts;
7. Ministru kabineta 02.09.2014. noteikumu Nr.529 "Ēku būvnoteikumi" 7.³ un 54.1.3.apakšpunkts;
8. Pašvaldības 01.07.2021. saistošo noteikumu Nr.1 "Valmieras novada pašvaldības nolikums" 134., 137.punkts;
9. Kocēnu novada teritorijas plānojuma 2014.-2025.gadam un Kocēnu novada pašvaldības saistošo noteikumu Nr.32/2013 "Kocēnu novada teritorijas plānojums 2014.-2025.gadam, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un grafiskā daļa", kas apstiprināti ar Kocēnu novada pašvaldības domes 13.11.2013. lēmumu Nr.6(1§).

Izvērtētā dokumentācija

1. Pašvaldības domes 29.10.2020. lēmums Nr.320 (protokols Nr.21, 8.§) "Par apbūves tiesību piešķiršanu" uz 1 lappuses;
2. Pašvaldības domes 30.12.2021. lēmums Nr.572 (protokols Nr.18, 6.§) "Par apbūves tiesības piešķiršanu uz neapbūvēta zemes gabala daļu nekustamajā īpašumā "Mazkaritēni", Kocēnu pagasts, Valmieras novads" uz 2 lappusēm;
3. Starp Pašvaldību un SIA Vidzemes krematoriju 07.04.2022. apbūves tiesību līgums Nr.06.618/7.4.4/22/22 uz 6 lappusēm;
4. Pašvaldības 22.08.2022. Tehniskie noteikumi projekta "Apbedīšanas pakalpojumu komplekss un krematorija" izbūvei Nr.4.1.8.3/22/6677 uz 2 lappusēm;
5. 20.12.2022. būvniecības lieta Nr.BIS-BL-595633-8731;
6. 10.01.2023. būvatļauja Nr.BIS-BV-4.1-2023-204 uz 5 lappusēm;
7. 09.02.2023. iesniegums uz 4 lappusēm;
8. Pašvaldības 27.02.2023. vēstule Nr.4.1.8.3/23/1813 "Par atbildes sniegšanu daļā" uz 1 lappuses;
9. Pašvaldības 02.03.2023. vēstule Nr.4.1.8.3/23/1921 "Par administratīvā akta izdošanas termiņa pagarinājumu" uz 1 lappuses;
10. Pašvaldības 02.03.2023. vēstule Nr.4.1.8.3/23/1922 "Uzaicinājums uz Valmieras novada pašvaldības domes komitejas sēdi" uz 1 lappuses.

Lēmums stājas spēkā ar tā paziņošanas brīdi. Atbilstoši Paziņošanas likuma 9.panta otrajai daļai dokuments, kas sūtīts pa elektronisko pastu, uzskatāms par paziņotu otrajā darba dienā pēc tā nosūtīšanas.

Saskaņā ar APL 79.panta pirmo daļu, 188.panta pirmo daļu un 189.panta pirmo daļu šo lēmumu administratīvā akta adresāts var pārsūdzēt viena mēneša laikā Administratīvās rajona tiesas attiecīgajā tiesu namā pēc pieteicēja adreses (juridiskā persona – pēc juridiskās adreses).

Domes priekšsēdētājs

Jānis Baiks